

RƏQƏMSAL DİPLOMATİYA VƏ SİYASİ ÜNSİYYƏT: STRATEGİYALAR VƏ QARŞILIQLI ƏLAQƏ MEXANİZMLƏRİ

KƏRƏM CAHANGİR OĞLU MƏMMƏDOV

BDU-nun Beynəlxalq münasibətlər
kafedrasının müdiri, s.e.f.d., dosent
Akademik Zahid Xəlilov küçəsi 33, AZ1148
E-mail: kerem_mamedov@mail.ru

SƏNƏM İSA QIZI QƏRİBOVA

BDU-nun Diplomatiya və müasir integrasiya
prosesləri kafedrasının müəllimi
E-mail: nazligaribova@gmail.com

XÜLASƏ

Məqalədə inkişaf edən rəqəmsal mühitdə rəqəmsal diplomatiya ilə siyasi kommunikasiya arasındakı əlaqə araşdırılır. Rəqəmsal diplomatiyanın əsas strategiyaları, o cümlədən mövcudluq, cəlb olunma və narrativ formalaşma təhlil edilir. Xüsusilə kommunikasiya təsir mexanizmlərinə və rəqəmsal platformaların beynəlxalq siyasi diskursun formalaşmasında roluna diqqət yetirilir. Rəqəmsal mühitdə uyğunlaşma və kommunikasiyaların strateji idarə olunmasının artan əhəmiyyəti vurğulanır.

Açar sözlər: *rəqəmsal diplomatiya, siyasi kommunikasiya, rəqəmsal platformalar, beynəlxalq münasibətlər, kommunikasiya strategiyaları, ictimai diplomatiya.*

Giriş

Rəqəmsal diplomatiya informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının və rəqəmsal platformaların diplomatik fəaliyyətə integrasiyası prosesidir. Bu anlayış dövlətlərin xarici siyasət məqsədlərini həyata keçirmək, beynəlxalq auditoriyaya təsir göstərmək və siyasi kommunikasiya qurmaq üçün rəqəmsal vasitələrdən istifadəsini əhatə edir [1, səh. 14].

Ənənəvi diplomatiyadan fərqli olaraq rəqəmsal diplomatiya operativlik, interaktivlik və geniş auditoriyaya birbaşa çıxış imkanları ilə seçilir. Sosial media platformaları, onlayn media resursları və rəqəmsal kampaniyalar dövlətlərə öz mövqelərini sürətli şəkildə yaymağa və beynəlxalq ictimai rəyə təsir etməyə imkan verir [2, səh. 36].

Tədqiqatçılar rəqəmsal diplomatiyanı “ictimai diplomatiyanın rəqəmsal transformasiyası” kimi də qiymətləndirirlər. Bu modeldə əsas məqsəd yalnız informasiya ötürmək deyil, həm də auditoriya ilə davamlı kommunikasiya və qarşılıqlı etimad formalaşdırmaqdır.

Müasir dövrdə rəqəmsal diplomatiya dövlət qurumları ilə yanaşı qeyri-dövlət aktorlarını, media strukturlarını və beynəlxalq təşkilatları da əhatə edir.

Bu isə beynəlxalq münasibətlərdə kommunikasiya proseslərini daha mürəkkəb və çoxsəviyyəli edir.

Son onilliklərdə diplomatik təcrübə rəqəmsal texnologiyaların sürətli inkişafı və onların beynəlxalq münasibətlərə integrasiyası səbəbindən əhəmiyyətli dəyişikliklərə məruz qalmışdır. Əvvəllər diplomatiya əsasən qapalı danışıqlar və institusional kanallarla əlaqələndirilirdisə, bu gün o, getdikcə sosial media və onlayn platformaların əsas rol oynadığı ictimai rəqəmsal məkana doğru irəliləyir [3, səh. 23].

Rəqəmsal diplomatiya müstəqil bir sahədirmi, yoxsa sadəcə siyasi kommunikasiya vasitəsidirmi? Bir tərəfdən, rəqəmsal texnologiyalar dövlətlərə mövqelərini tez bir zamanda çatdırmağa və beynəlxalq imiclərini formalaşdırmağa imkan verir. Digər tərəfdən, auditoriyanın diqqəti uğrunda rəqəbat güclənir və kommunikasiya prosesləri daha da parçalanır.

Beləliklə, rəqəmsal diplomatiya tədricən müstəqil siyasi kommunikasiya vasitəsi statusu qazanır və ayrıca akademik təhlil tələb edir [4, səh.112].

Tədqiqatın əsas məqsədi

- Rəqəmsal diplomatiya ilə siyasi kommunikasiya arasındakı qarşılıqlı təsiri təhlil etmək və onların rəqəmsal mühitdə fəaliyyət göstərməsi üçün strategiyaları və mexanizmləri müəyyən etməkdir;
- Rəqəmsal diplomatiyanın siyasi kommunikasiya sistemindəki yerini müəyyən etmək;
- Rəqəmsal diplomatiyanın əsas strategiyalarını araşdırmaq;
- Rəqəmsal mühitdə təsir mexanizmlərini təhlil etmək;
- Rəqəmsal kommunikasiyanın əsas çətinliklərini müəyyən etmək;
- Rəqəmsallaşmanın beynəlxalq münasibətlərə təsirini qiymətləndirmək.

Problemin təhlili

Rəqəmsal diplomatiya yalnız məlumat ötürmək üçün bir kanal deyil, həm də siyasi qavrayışların və ictimai rəyin formalaşdırılması üçün bir vasitədir [5, səh. 74].

Sosial medianın istifadəsi dövlətlərə ənənəvi vasitəçi strukturları keçərək beynəlxalq auditoriya ilə birbaşa qarşılıqlı əlaqə qurmağa imkan verir [6, səh.39].

Nəticədə, diplomatik ünsiyyət daha məsuliyyətli və daha az rəsmi hala gəlir [7, səh.52].

Tədqiqatçıların fikrincə, uğurlu rəqəmsal diplomatiya təcrübələri əvvəlcədən müəyyən edilmiş ünsiyyət strategiyalarına əsaslanır.

Lakin rəqəmsal mühit dezinformasiya və qeyri-rəsmi aktorların rolunu artırır və siyasi ünsiyyətin idarə olunmasını çətinləşdirir.

Müasir rəqəmsal diplomatiya beynəlxalq münasibətlər və media kommunikasiyalarının kəsişməsində inkişaf edir.

Mövcudluq Strategiyası. Dövlətlər rəqəmsal məkanda təmsil olunmağa çalışırlar. Lakin, sadəcə mövcudluq effektivliyi təmin etmir. Məzmunun keyfiyyəti və ünsiyyətin ardıcılığı mühüm rol oynayır [8, səh. 55].

Əlaqə Strategiyası. Rəqəmsal diplomatiya ikitərəfli ünsiyyəti nəzərdə tutur. Dövlətlər yalnız məlumat yayımlamır, həm də auditoriya ilə dialoq aparır ki, bu da etimadı artırır.

Nəql Strategiyası. Dövlətin sabit imicinin formalaşdırılması rəqəmsal diplomatiyanın əsas elementinə çevrilir.

Eyni zamanda, rəqəmsal mühit qeyri-sabit olaraq qalır: hətta diqqətlə hazırlanmış kommunikasiya strategiyaları belə gözlənilməz nəticələrə səbəb ola bilər [9, səh. 70].

Qeyri-dövlət aktorlarının artan təsiri diplomatik ünsiyyətin mərkəzləşdirilməsinə gətirib çıxarır.

Rəqəmsal diplomatiya bir neçə əsas funksiyanı yerinə yetirir:

- **İnformasiya funksiyası.** Dövlətlər beynəlxalq hadisələr və siyasi mövqelər barədə informasiyanı operativ şəkildə yayırlar.

- **İmic formalaşdırılması.** Rəqəmsal platformalar ölkələrin beynəlxalq imicinin qurulmasında mühüm rol oynayır.

- **Böhran kommunikasiyası.** Krizis vəziyyətlərdə dövlət qurumları sosial media vasitəsilə ictimaiyyətlə sürətli əlaqə yaradır.

- **İctimai diplomatiya.** Xarici auditoriya ilə birbaşa ünsiyyət dövlətlərin yumşaq güc potensialını artırır.

- **Analitik funksiya.** Rəqəmsal platformalar ictimai rəyin monitorinqinə və siyasi tendensiyaaların analizinə imkan yaradır.

Rəqəmsal diplomatiyanın əsas alətləri

- sosial media platformaları
- Twitter diplomatiyası
- Facebook və Instagram kommunikasiya strategiyaları
- YouTube diplomatiyası
- rəqəmsal kampaniyalar
- onlayn konfranslar
- süni intellekt və data analitikası

Müasir rəqəmsal diplomatiyada sosial media əsas kommunikasiya vasitəsinə çevrilmişdir. Twitter platforması diplomatik mesajların sürətli yayılması və beynəlxalq auditoriya ilə operativ əlaqə baxımından geniş istifadə olunur. Bir çox dövlət rəhbərləri və xarici işlər nazirlikləri siyasi mövqelərini ilk növbədə sosial media üzərindən paylaşırlar.

Facebook və Instagram platformaları isə daha çox ictimai diplomatiya və imic formalaşdırılması məqsədilə istifadə edilir. Vizual kommunikasiya dövlətlərin beynəlxalq nüfuzunun gücləndirilməsində mühüm rol oynayır.

Son illərdə süni intellekt texnologiyalarının və böyük məlumat analizinin diplomatik kommunikasiya sahəsində rolu artmışdır. Bu texnologiyalar auditoriyanın davranış modellərinin öyrənilməsinə və strateji kommunikasiya planlaşdırılmasına imkan verir.

Rəqəmsal diplomatiyanın problemləri və riskləri

- dezinformasiya
- fake news (saxta xəbərlər)
- kibertəhlükələr
- informasiya manipulyasiyası
- informasiya müharibəsi
- etik problemlər
- məlumat təhlükəsizliyi

Rəqəmsal diplomatiyanın inkişafı ilə yanaşı bir sıra risklər də meydana çıxır. Sosial media platformalarında dezinformasiyanın sürətli yayılması beynəlxalq münasibətlərdə gərginliyin artmasına səbəb ola bilər.

Kibertəhlükələr və informasiya hücumları dövlətlərin rəqəmsal kommunikasiya sistemləri üçün ciddi problem yaradır. Bundan əlavə, rəqəmsal platformalarda manipulyativ kommunikasiya və saxta məlumatların yayılması ictimai rəyə təsir imkanlarını artırır.

Rəqəmsal diplomatiyanın tətbiqi müxtəlif dövlətlərdə fərqli yanaşmalar əsasında formalaşır. Hər bir ölkə öz siyasi maraqları, texnoloji imkanları və informasiya strategiyasına uyğun olaraq rəqəmsal kommunikasiya vasitələrindən istifadə edir. Bu baxım-

dan beynəlxalq təcrübənin araşdırılması rəqəmsal diplomatiyanın praktik xüsusiyyətlərini daha aydın göstərir.

Beynəlxalq təcrübə

- ABŞ
- Çin
- Türkiyə
- Avropa İttifaqı
- Azərbaycan

ABŞ rəqəmsal diplomatiyada sosial medianın aktiv istifadəsi ilə seçilir. ABŞ Dövlət Departamenti və diplomatik nümayəndəliklər beynəlxalq auditoriya ilə birbaşa kommunikasiya qururlar.

Çin isə rəqəmsal diplomatiyada daha çox strateji informasiya nəzarəti və dövlət narrativlərinin gücləndirilməsi modelindən istifadə edir.

Türkiyə son illərdə rəqəmsal media vasitəsilə regional siyasi kommunikasiya imkanlarını genişləndirmişdir.

Azərbaycan da beynəlxalq tədbirlər və siyasi proseslər zamanı rəqəmsal platformalardan aktiv istifadə edir.

ABŞ-də rəqəmsal diplomatiyanın əsas xüsusiyyətlərindən biri böhran vəziyyətlərində sosial medianın operativ istifadəsidir. Məsələn, beynəlxalq münaqişələr, humanitar böhranlar və ya təbii fəlakətlər zamanı ABŞ Dövlət Departamenti rəsmi Twitter, Facebook və YouTube platformaları vasitəsilə real vaxt rejimində məlumat paylaşır. Bu yanaşma həm ictimai diplomatiyanın gücləndirilməsinə, həm də dezinformasiyanın qarşısının alınmasına xidmət edir.

Avropa İttifaqı rəqəmsal diplomatiyada əsas diqqəti kibertəhlükəsizlik və məlumatların qorunmasına yönəldir. Bundan əlavə, Avropa İttifaqı saxta xəbərlərlə mübarizə üçün xüsusi rəqəmsal monitoring mexanizmlərindən istifadə edir.

Çin rəqəmsal diplomatiyada dövlət nəzarəti modelinə üstünlük verir. Dövlət media qurumları və rəqəmsal platformalar vasitəsilə milli maraqların müdafiəsi və beynəlxalq auditoriyaya vahid informasiya mesajlarının çatdırılması həyata keçirilir. Bu model informasiya axını üzərində yüksək nəzarət imkanları yaratsa da, bəzi hallarda informasiya azadlığı ilə bağlı müzakirələrə səbəb olur.

Türkiyə son illərdə regional və beynəlxalq siyasətdə rəqəmsal diplomatiyanın imkanlarından geniş istifadə edir. Xarici İşlər Nazirliyi və dövlət qurumları sosial media vasitəsilə həm türk diasporası ilə əlaqələri gücləndirir, həm də beynəlxalq siyasi hadisələrə dair operativ mövqe bildirirlər. Xüsusilə humanitar diplomatiya və regional təhlükəsizlik

məsələlərində rəqəmsal kommunikasiya mühüm rol oynayır.

Azərbaycan da rəqəmsal diplomatiya sahəsində fəaliyyətini genişləndirir. Beynəlxalq tədbirlər, COP29, WUF 13 kimi global layihələr və regional siyasi proseslər zamanı rəqəmsal platformalar vasitəsilə dövlət mövqeyinin beynəlxalq auditoriyaya çatdırılması daha da intensivləşmişdir. Xarici İşlər Nazirliyi, dövlət qurumları və media platformaları beynəlxalq imicin formalaşdırılmasında rəqəmsal vasitələrdən aktiv istifadə edirlər.

Praktiki baxımdan beynəlxalq təcrübə göstərir ki, rəqəmsal diplomatiyanın effektivliyi yalnız texnologiyadan deyil, həm də informasiya strategiyasından, peşəkar media idarəçiliyindən və auditoriya analizindən asılıdır. Müasir dövlətlər artıq rəqəmsal kommunikasiya üzrə xüsusi analitik qruplar, media mərkəzləri və kibertəhlükəsizlik bölmələri formalaşdırırlar.

Rəqəmsal etik problemlər və gələcək perspektivlər

Rəqəmsal diplomatiyanın inkişafı ilə yanaşı etik problemlər də aktuallaşır. Sosial media platformalarında şəxsi məlumatların toplanması, auditoriya davranışının izlənilməsi və alqoritmik manipulyasiya məsələləri beynəlxalq səviyyədə müzakirə olunur. Xüsusilə süni intellekt texnologiyalarının diplomatik kommunikasiya prosesində istifadəsi məlumatın obyektivliyi və etibarlılığı ilə bağlı yeni suallar yaradır.

Süni şəkildə yaradılmış vizual materiallar beynəlxalq münasibətlərdə dezinformasiyanın yayılması riskini artırır. Bu isə dövlətlərin informasiya təhlükəsizliyi siyasətinə yeni yanaşmalar tələb edir.

Nəticə

Rəqəmsal diplomatiya müasir siyasi ünsiyyətin ayrılmaz hissəsinə çevrilir, onun strukturunu və dinamikasını əhəmiyyətli dərəcədə dəyişir [10, səh. 118].

Bu, sürətin, görünürlüyün və interaktivliyin rolunu artırır, eyni zamanda informasiya axınları üzərində nəzarət dərəcəsini azaldır [11, səh. 119]. Bu şərtlər altında strateji planlaşdırmanın və adaptiv ünsiyyətin əhəmiyyəti artır.

Eyni zamanda, rəqəmsal təsirin limitləri və ənənəvi və rəqəmsal diplomatiya arasındakı əlaqə ilə bağlı suallar qalır [12, səh. 133].

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Cull N.J. *Public Diplomacy: Foundations for Global Engagement*. Polity Press, 2019.
2. Manor I. *The Digitalization of Public Diplo-*

macy. Palgrave Macmillan, 2019.

3. Bjola C., Holmes M. *Digital Diplomacy: Theory and Practice*. Routledge, 2015.

4. Лебедева М.М. *Мировая политика*. М., 2021.

5. Панарин И.Н. *Информационная война и дипломатия*. М., 2019.

6. Seib P. *Real-Time Diplomacy*. Palgrave Macmillan, 2012.

7. Westcott N. *Digital Diplomacy*. Oxford Internet Institute, 2008.

8. Yıldırım G. *Dijital Diplomasi ve Yeni Medya*. İstanbul, 2020.

9. Bjola C., Holmes M. *Digital Diplomacy: Theory and Practice*. Routledge, 2015.

10. Manor I. *The Digitalization of Public Diplomacy*. Palgrave Macmillan, 2019.

11. Cull N.J. *Public Diplomacy: Foundations for Global Engagement*. Polity Press, s.133. 2019.

12. Баранов Н.А. *Политическая коммуникация*. СПб., 2021.

13. Teymur Qasımlı. *Siyasi kommunikasiya*. 2026.

14. Кучмий А.П. Влияние культурологических факторов на структурные части мировой политики / Вестник «Международные отношения». 22. С. 151 – 153.

15. Най Дж. *Гибкая сила. Как добиться успеха в мировой политике* – М.: Тренд, 2006. – 397 с.

Цифровая дипломатия и политическая коммуникация: стратегии и механизмы взаимодействия

Керем Джахангир Мамедов
заведующий кафедрой *Международных отношений*, Бакинский Государственный Университет, доцент
kerem_mamedov@mail.ru

Санам Иса Гарибова
преподаватель кафедры «Дипломатии и современных интеграционных процессов», Бакинский Государственный Университет
nazligaribova@gmail.com

РЕЗЮМЕ

В статье рассматривается взаимосвязь цифровой дипломатии и политической коммуникации

в условиях развития цифровой среды. Анализируются основные стратегии цифровой дипломатии, включая присутствие, вовлечение и формирование нарратива. Особое внимание уделяется механизмам коммуникационного воздействия и роли цифровых платформ в формировании международного политического дискурса. Подчеркивается возрастающее значение адаптивности и стратегического управления коммуникацией в цифровой среде.

Ключевые слова: Цифровая дипломатия, политическая коммуникация, цифровые платформы, международные отношения, коммуникационные стратегии, публичная дипломатия.

Digital Diplomacy and Political Communication: Strategies and Mechanisms of Interaction

Karam Jahangir Mammadov,
Head of the Department of International Relations, Baku State University, docent.
kerem_mamedov@mail.ru

Sanam Isa Garibova
lecturer at the Department of Diplomacy and Modern Integration Processes, Baku State University
nazligaribova@gmail.com

SUMMARY

This article examines the relationship between digital diplomacy and political communication in the evolving digital environment. Key strategies of digital diplomacy are analyzed, including presence, engagement, and narrative formation. Particular attention is paid to the mechanisms of communication influence and the role of digital platforms in shaping international political discourse. The increasing importance of adaptability and strategic management of communications in the digital environment is emphasized.

Keywords: Digital diplomacy, political communication, digital platforms, international relations, communication strategies, public diplomacy.

Rəyçi: Siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru,
dosent Afət Səfərova

Məqalə redaksiyaya daxil olub: 21.01.2026

Çapa qəbul olunub: 27.02.2026

The date of the admission of the article
to the editorial office: 21.01.2026

Accepted for publication: 27.02.2026